

**КОНСУЛТАТИВЕН СЪВЕТ ЗА ЧЕРНО
МОРЕ /КСЧМ/**

**CONSILIUL CONSULTATIV PENTRU
MAREA NEAGRA**

Сдружение, вписано в РЮЛНЦ
на Р България
ЕИК 176964109
Седалище и адрес на управление:
гр. Варна, ул. "Княз Борис I" № 70, ет. 3
office@blsaceu.eu

Asociatie, inregistrata in Registrul
persoanelor juridice fara scop patrimonial
al R Bulgaria, CUI 176964109
Sediul si adresa de conducere:
Mun. Varna, Str. "Knyaz Boris I" 70, etaj 3
office@blsaceu.eu

ПРОТОКОЛ

**от заседанието на Консултативния съвет за Черно море (КСЧМ)
Фокус група 3 – Социално-икономическа устойчивост на рибарските
общности. Ограничения и предизвикателства. Работна сила, обучение и
привлекателност на секторите „Рибарство“ и „Аквакултури“
13 май 2026 г., Констанца**

На 13 май 2026 г. в гр. Констанца се проведе работна сесия, посветена на темата „Социално-икономическа устойчивост на рибарските общности. Ограничения и предизвикателства. Работна сила, обучение и привлекателност на секторите „Рибарство“ и „Аквакултури“, организирана в рамките на програмата на Консултативния съвет за Черно море (КСЧМ).

Заседанието се проведе в хибриден формат – присъствено в хотел Continental Forum в гр. Констанца, Румъния, и чрез видеоконферентна връзка посредством платформата Zoom.

Освен членовете на КСЧМ и Секретариата на организацията, в заседанието участваха и представители на компетентните органи, институции и организации от региона.

Председателят на КСЧМ, д-р Йордан Господинов, откри заседанието, като подчерта значението на темата на работната сесия.

Презентация на г-н Виолин Райков, ИО-БАН – „Преглед на избрани показатели за рибарството и аквакултурите в Черно море“

В презентацията бяха анализирани основните тенденции и предизвикателства, свързани с управлението на рибните ресурси и развитието на аквакултурите в Черноморския басейн, с акцент върху икономическата, социалната и екологичната устойчивост на сектора на рибарството. Беше подчертано, че свръхексплоатацията на ресурсите, липсата на общо регионално управление, замърсяването, деградацията на морските местообитания и въздействието на климатичните промени оказват значителен натиск върху рибните запаси и върху икономическата жизнеспособност на общностите, зависими от рибарството.

В презентацията беше изтъкнато значението на използването на научни данни и биоикономически оценки в подкрепа на политиките за управление на рибарството. Анализирана беше динамиката на биомасата и риболовната смъртност при важни стопански видове в Черно море, като цаца, меджид, чернокоп и калкан. Същевременно бяха посочени съществуващите ограничения, свързани със събирането на данни, незаконния риболов и наличните несигурности при оценката на морските ресурси.

Бяха представени основните инструменти за управление, необходими за осигуряване на устойчивото използване на ресурсите, включително намаляване на капацитета на риболовния флот, ограничаване на риболовното усилие, въвеждане на квоти и общ допустим улов, прилагане на технически мерки, свързани със

селективността на риболовните уреди, както и определяне на периоди на забрана за риболов и защитени морски зони. В този контекст беше подчертана разликата между риболова при свободен достъп и регулирания риболов.

...като се стигна до заключението, че липсата на ясно определени права върху ресурсите води до тяхната свръхексплоатация и до намаляване на икономическата рентабилност на сектора.

Важен акцент в презентацията беше поставен върху укрепването на капацитета на рибарските общности, като беше подчертана необходимостта от развитие на професионални умения в областта на устойчивото рибарство, дигитализацията на дейностите, морската безопасност и икономическото управление на риболовните дейности. Беше изтъкната и ролята на структурите от типа FLAG (Местни инициативни рибарски групи – МИРГ) и обmena на добри практики за модернизиране на инфраструктурата и повишаване на конкурентоспособността на сектора.

В заключение на презентацията беше подчертано, че е необходимо изграждането на обща и интегрирана система за управление на равнище Черно море, основана на научнообосновано управление, регионално сътрудничество и принципите на устойчивата биоикономика, с цел опазване на морските екосистеми и постигане на баланс между използването на ресурсите и икономическото развитие на рибарските общности.

Презентация на д-р Магда Ненчиу и д-р Виктор Ница от Националния институт за морски изследвания и развитие „Григоре Антипа“ (NIMRD) – „Възможности за диверсификация на риболовните дейности чрез обучение по техники за аквакултури“

По време на презентацията **„Възможности за диверсификация на риболовните дейности чрез обучение по техники за аквакултури“**, представена от д-р Магда Ненчиу и д-р Виктор Ница от Националния институт за морски изследвания и развитие „Григоре Антипа“ (NIMRD), бяха представени основните предизвикателства, пред които е изправено крайбрежното рибарство в румънския сектор на Черно море: намаляване на рибните ресурси, климатични промени, нарастващи оперативни разходи, конкуренция от вносни продукти и застаряване на рибарските общности. Беше подчертано, че тези затруднения водят до изоставяне на риболовната дейност, намаляване на местните доходи и загуба на морските традиции.

Като решение за адаптация и средство за повишаване на социално-икономическата устойчивост презентацията насърчи диверсификацията на дейностите чрез преориентиране към морските аквакултури, по-специално отглеждането на миди и стриди, използването на дълголинейни системи за морско отглеждане и развитието на интегрирани дейности, обхващащи производство, преработка, гастрономия и местен туризъм. Беше отбелязано, че рибарите вече притежават подходящи умения, които могат да бъдат използвани при професионалната им преквалификация към сектора на аквакултурите, както и че този преход представлява устойчива форма на адаптация в съответствие с международната концепция **„Blue Transformation“ (Синя трансформация)**, насърчавана от Организацията по прехрана и земеделие на ООН (FAO).

Основен акцент в презентацията беше дейността на Демонстрационния център по аквакултури (Aquaculture Demonstrative Centre – ADC) в Констанца, създаден в сътрудничество между FAO/GFCM и Националния институт за морски изследвания и развитие „Григоре Антипа“ (NIMRD). Ролята на центъра е да подпомага развитието на морските аквакултури чрез предоставяне на научни консултации, професионално

обучение и трансфер на знания към рибари, инвеститори, публични органи и заинтересовани организации.

Бяха представени конкретни примери за обучителни програми, организирани през периода 2018–2025 г., насочени към аквакултури на миди и стриди, патология на мекотелите, безопасност на храните, микробиологичен мониторинг и морско пространствено планиране. В тези курсове и семинари участваха представители на държавите от Черноморския регион, като програмите включваха както теоретична подготовка, така и практически занятия и демонстрации в експериментални ферми. Отбелязан беше и успехът на онлайн програмите, стартирани по време на пандемията от COVID-19, които разшириха достъпа до професионално обучение за повече от 1 500 участници.

В заключение презентацията подчерта, че развитието на морските аквакултури и инвестициите в професионално обучение могат да се превърнат в основни инструменти за възраждането на рибарските общности в Черноморския регион, създаването на нови икономически възможности и укрепването на устойчивостта на регионалния сектор на рибарството.

Дискусии и коментари:

Г-жа Любов Георгиева – Поздравления за извършената до момента работа. Бих искала също да засегна аспектите, свързани с финансирането на подобни дейности: дали то се осигурява със собствени средства или чрез европейски фондове.

Г-н Виктор Ница – Изпитвателният център не разполага със собствено целево финансиране. Той се финансира чрез средствата на института и чрез проекти, изпълнявани за GFCM. Част от представените дейности бяха финансирани по POPAM, а други – чрез национални проекти, финансирани от румънското Министерство на научните изследвания. Например последният проект – този, свързан със стридите – беше финансиран пряко от GFCM. На практика търсим всеки източник на финансиране, който ни позволява да подкрепяме възможно най-голям брой дейности.

Г-жа Любов Георгиева – След извършените дейности и проведените изследвания използват ли се данните, които измервате и натрупвате, от съответните държавни институции?

Г-н Виктор Ница – Доста често самите ние трябва да оказваме натиск върху институциите, за да разберат необходимостта от прилагането на резултатите от научните изследвания. Повечето проучвания, свързани с биологията на видовете, са много полезни, тъй като румънското Министерство на околната среда изисква от нас становища и доказателства в подкрепа на бъдещи стопанства. Например има двама инвеститори, заинтересовани от създаването на ферми за морска пъстърва, и Министерството поиска нашите становища и научна подкрепа за тази дейност. Без тях то не би издало разрешение. Проведените и документираните от нас експерименти представляват основата за решенията на Министерството.

Г-жа Любов Георгиева – Като се има предвид, че организирате такива групи за обучение на нови поколения изследователи и осъществявате образователни дейности, се

питах дали би било възможно да се улесни участието на групи от България, така че те също да могат да се възползват от тези изследвания и практики, евентуално с помощта на преводач.

Г-н Виктор Ница – Досега курсовете, които организирахме, бяха изцяло финансирани от GFCM, която подбираше обучаемите от крайбрежните държави. GFCM инициираше курсовете, а ние изготвяхме учебната програма, документацията и обучителните материали. Участниците се подбираха от GFCM чрез националните контактни точки, като всички разходи се покриваха от организацията. Ние обаче нямаме изключително задължение към GFCM. Ако осигурим финансиране за покриване на транспортните разходи, настаняването, превода и други разходи, можем да организираме такива курсове. Г-н Йордан Господинов – Разбира се, всички ваши дейности и натрупаната информация ще допринесат за намаляване на натиска върху природните ресурси. Надяваме се да намерим решения, чрез които вашата работа ще даде отговор на кризата с хранителните продукти, включително продуктите, получени от рибарството.

Г-н Константин Петров – GFCM – Ще засегна две теми, като се съобразя с тематиката на тази среща. Приятно съм изненадан да видя интереса, проявен към представените дейности и към дискусиите по време на тази среща. По отношение на днешната тема бих искал да споделя лично мнение. Много често, когато се обсъжда тази тема, основният акцент се поставя върху аспектите, свързани с околната среда, устойчивостта и опазването на морското биологично разнообразие. Разбира се, тези аспекти са изключително важни и не бива да бъдат пренебрегвани. Въпреки това е необходимо да се разглежда и социално-икономическото измерение на сектора.

Съгласно терминологията, използвана от GFCM, понятието за устойчивост до голяма степен се свързва с екологичния компонент. Въпреки това считам, че устойчивостта всъщност означава намиране на баланс между опазването на околната среда и социално-икономическите аспекти на сектора.

През 2025 г. беше проведено и публикувано изследване, представящо актуалното състояние в басейните на Черно море и Средиземно море. По данните, които си спомням, само Черноморският басейн включва повече от 8 000 плавателни съда, което представлява приблизително 39% от общия брой съдове, опериращи в двата морски басейна.

През 2023 г. беше публикувано изследване, което анализира статистически данни и информация, предоставени от рибари от Румъния, България и Турция. То се фокусира върху два икономически значими вида: акула и рапан. Изследването подчерта икономическото и социално-икономическото въздействие върху общностите, занимаващи се с риболов на тези видове.

Такива данни ще продължат да се събират и през 2026 г., за да се предостави възможно най-пълна картина и да се подпомогне бъдещото вземане на решения относно управлението на тези ресурси.

Съгласно Стратегията на GFCM до 2030 г. един от приоритетите е стимулирането на сътрудничеството и комуникацията между всички заинтересовани страни в сектора. В

този контекст днес бяха засегнати и въпроси като остарялото оборудване, застаряващата работна сила и липсата на млади хора, които се интересуват от тази област.

Беше подчертано и значението на демонстрационните центрове, както и необходимостта от продължаване на програмите за професионално обучение. Тези центрове допринасят за повишаване на квалификацията и трансфера на знания.

На среща, проведена в Париж, беше подкрепено и насърчено развитието на такива демонстрационни центрове по аквакултура. В момента съществуват три такива центъра в Черноморския басейн: един в Констанца, един в процес на развитие в България и един в Турция.

Подчертах отдадеността на работещите в тези центрове и тяхното значение за стимулиране на бизнес средата чрез предоставяне на сигурност, научна подкрепа и доверие за инвеститорите.

Същевременно се полагат усилия за диверсификация на дейностите на рибарите, като се отчитат наблюдаваните промени в популациите на някои рибни видове. Един от приоритетите е повишаване на привлекателността на сектора и задържане на възможно най-голям брой активно заети в него.

Тези центрове са доказали своята полезност и следва да продължат да допринасят за професионалното обучение, събирането и анализа на данни, както и за привличането на нови инвеститори и развитието на сектора.

Г-н Йордан Господинов – В заключение на тази дискусия, имаме едно море, приблизително 10–15 важни вида, върху които се фокусираме, и много хора, ангажирани с тези дейности. За съжаление един от най-големите проблеми е липсата на квалифициран персонал на всички нива. Може би трябва да си сътрудничим повече с предuniversитетските образователни институции, за да въведем обучителни програми, специфични за рибарството и аквакултурите. Действително трябва да се съсредоточим върху устойчивостта на сектора. Не всичко е свързано с технологии и компютри. Надявам се, че чрез нашата работа ще допринесем и за насърчаване на такива образователни инициативи и за обучението на нови поколения специалисти.

В България административната процедура за получаване на разрешителни за аквакултури е доста трудна. Колко време отнема в Румъния и какви формалности са необходими за получаване на разрешителни и лицензи за ферми за аквакултури?

Г-н Виктор Ница – Обикновено, ако няма проблеми и документацията е изрядна, процедурата отнема приблизително два месеца, максимум три. Една трудност, която може да удължи този срок, е свързана с разширяването на защитените зони „Натура 2000“, извършено преди 10–15 години. По това време морските аквакултурни дейности в Румъния практически не съществуваха, така че по-голямата част от крайбрежните зони бяха включени в тези защитени територии. Аквакултурите не са забранени в тези зони, но се изискват допълнителни проучвания, за да се докаже, че дейността не засяга защитените местообитания и видове. Извършването на тези проучвания може да удължи процеса с още около два месеца.

Г-н Йордан Господинов – Да, в България срокът е дори по-дълъг поради административните формалности. Въпреки че имаме по-дълга брегова линия, голяма част от нея се използва за туризъм и властите трудно издават разрешителни за ферми за аквакултури.

Г-н Виктор Ница – Очаквам да се сблъскате със сходни трудности при офшорните ферми, с които вече се сблъскваме в Румъния. Тези проекти могат да влязат в конфликт с туризма, подобно на офшорните вятърни паркове. Тъй като са видими от брега, те често срещат съпротива от туристическия сектор.

Протоколът от заседанието е изготвен от: г-жа Анка Панаит
Председател на BISAC: г-н Йордан Господинов